Вишивка: мистецтво, що зберігає народну духовність

Вишивка – це один з найстаріших видів рукоділля, який полягає в ручному нанесенні декоративного малюнка на тканину нитками різних кольорів. Цей вид рукоділля має багату історію та культурне значення в багатьох країнах світу.

Вишивка має не тільки декоративну, але й практичну функцію. Вона може використовуватися для прикраси одягу, домашнього текстилю, аксесуарів, а також як засіб вишивання рушників, які є важливою частиною культурної спадщини багатьох народів.

Завдяки своїй красі та унікальності, вишивка є популярним видом хобі та мистецтва, яке дозволяє виразити свою індивідуальність та творчість.

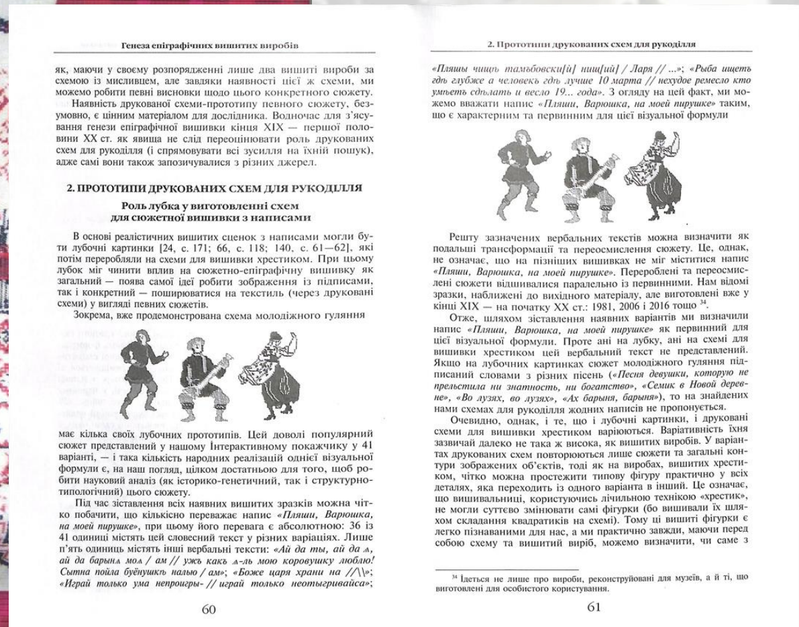

Генеза епіграфічних вишитих виробів

як, маючи у своєму розпорядженні лише два вишиті вироби за схемою із мисливцем, але завдяки наявності цієї ж схеми, ми можемо робити певні висновки щодо цього конкретного сюжету.

Наявність друкованої схеми-прототипу певного сюжету, безумовно, є цінним матеріалом для дослідника. Водночас для з'ясування генези епіграфічної вишивки кінця XIX — першої половини XX ст. як явища не слід переоцінювати роль друкованих схем для рукоділля (і спрямовувати всі зусилля на їхній пошук), адже самі вони також запозичувалися з різних джерел.

2. ПРОТОТИПИ ДРУКОВАНИХ СХЕМ ДЛЯ РУКОДІЛЛЯ

Роль лубка у виготовленні схем для сюжетної вишивки з написами

В основі реалістичних вишитих сценок з написами могли бути лубочні картинки [24, с. 171; 66, с. 118; 140, с. 61—62], які потім переробляли на схеми для вишивки хрестиком. При цьому лубок міг чинити вплив на сюжетно-епіграфічну вишивку як загальний — поява самої ідеї робити зображення із підписами, так і конкретний — поширюватися на текстиль (через друковані схеми) у вигляді певних сюжетів.

Зокрема, вже продемонстрована схема молодіжного гуляння

2. Прототипи друкованих схем для рукоділля

«Пляшы чинць тамбовскиї] нищиї] / Ларя // ...»; «Рыба ищеть гдѣ глубже а человекъ гдѣ лучше 10 марта // нехудое ремеслю кто умѣеть сдѣлать и весло 19... года». З огляду на цей факт, ми можемо вважати напис *«Пляши, Варюшка, на моей пирушке»* таким, що є характерним та первинним для цієї візуальної формули

Решту зазначених вербальних текстів можна визначити як подальші трансформації та переосмислення сюжету. Це, однак, не означає, що на пізніших вишивках не міг міститися напис *«Пляши, Варюшка, на моей пирушке»*. Перероблені та переосмислені сюжети відмінювалися паралельно із первинними. Нам відомі зразки, наближені до вихідного матеріалу, але виготовлені вже у кінці XIX — на початку XX ст.: 1981, 2006 і 2016 тощо [34].

Отже, шляхом зіставлення наявних варіантів ми визначили напис *«Пляши, Варюшка, на моей пирушке»* як первинний для цієї візуальної формули. Проте ані на лубку, ані на схемі для вишивки хрестиком цей вербальний текст не представлений. Якщо на лубочних картинках сюжет молодіжного гуляння підписаний словами з різних пісень (*«Песня девушки, которую не прельстила ни знатность, ни богатство», «Семик в Новой деревне», «Во лузях, во лузях», «Ах барыня, барыня»*), то на знайдених нами схемах для рукоділля жодних написів не пропонується.

Очевидно, однак, і те, що і лубочні картинки, і друковані схеми для вишивки хрестиком варіюються. Варіативність їхня зазвичай далеко не така ж висока, як вишитих виробів. У варіантах друкованих схем повторюються лише сюжети та загальні контури зображених об'єктів, тоді як на виробах, вишитих хрестиком, чітко можна простежити типову фігуру практично у всіх деталях, яка переходить із одного варіанта в інший. Це означає, що вишивальниці, користуючись лічильною технікою «хрестик», не могли суттєво змінювати самі фігурки (бо вишивали їх шляхом складання квадратиків на схемі). Тому ці вишиті фігурки є легко пізнаваними для нас, а ми практично завжди, маючи перед собою схему та вишитий виріб, можемо визначити, чи саме з

[34] Ідеться не лише про вироби, реконструйовані для музеїв, а й ті, що виготовлені для особистого користування.

745
В 67
Волковічер, Тетяна Михайлівна. Вербальні тексти у народній вишивці кінця XIX - першої половини XX ст. / Тетяна Волковічер ; Нац. акад. наук України, Ін-т мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського. - Київ : Наукова думка, 2019. - 173 с. : іл. - Проект "Наукова книга" (Молоді вчені).

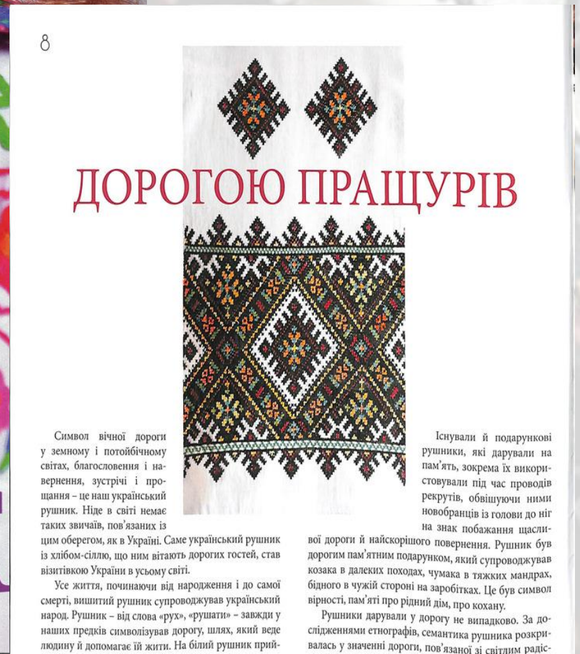

Спадок нації : прекрасна новина для всіх поціновувачів автентичної вишивки. Тепер милуватися надбанням українського народу можна в самому серці Львова, в Етно-галереї Роксоляни Шимчук // Українська вишивка. – 2017. – № 52-53 (2-3). – С. 24–27.

Дорогою пращурів : рушник // Українська вишивка. – 2017. – № 52-53 (2-3). – С. 8–9.

74(07)
Б77

Український рушник

74(07)
Б 77

Бойко, Алла Микитівна.
Український рушник: засіб національного виховання і витвір народного декоративно-ужиткового мистецтва (на прикладі полтавського вишиваного рушника) : навч.-метод. посіб. / А. М. Бойко, В. П. Титаренко. – Полтава : Верстка, 1998. - 72 с. : іл.

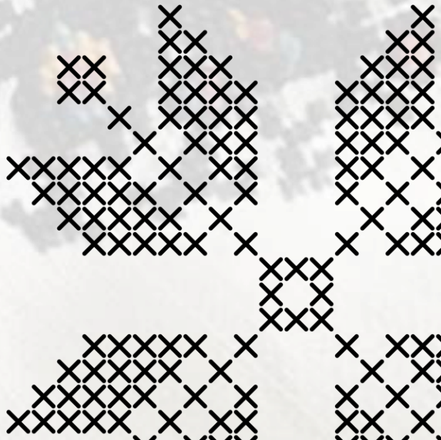

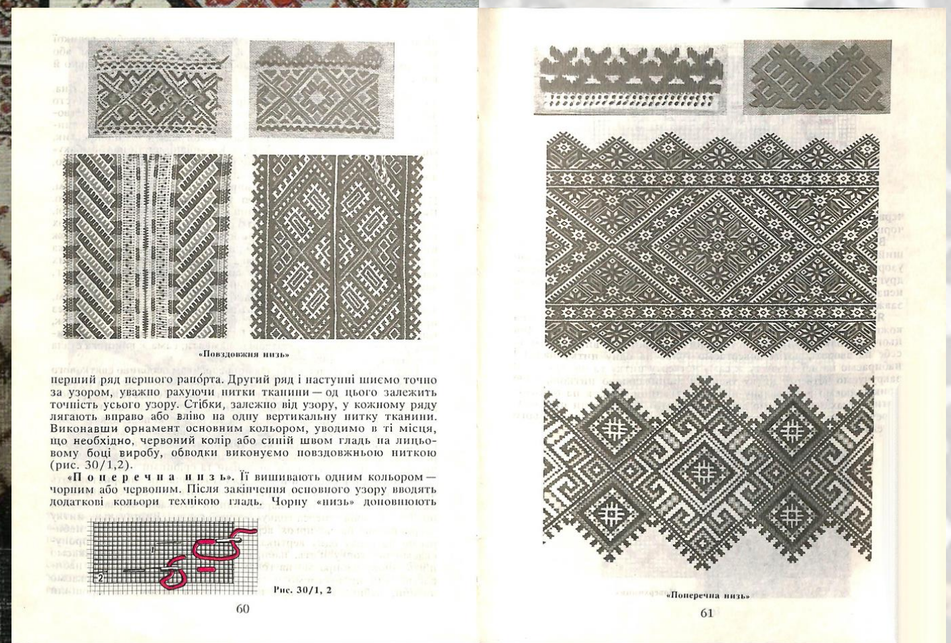

68
К 21

Кара-Васильєва, Тетяна Валеріївна.
Українська народна вишивка / Т. В. Кара-Васильєва, А. О. Заволокіна. - Київ: Либідь, 1996. - 94 с., [8] арк. фот.

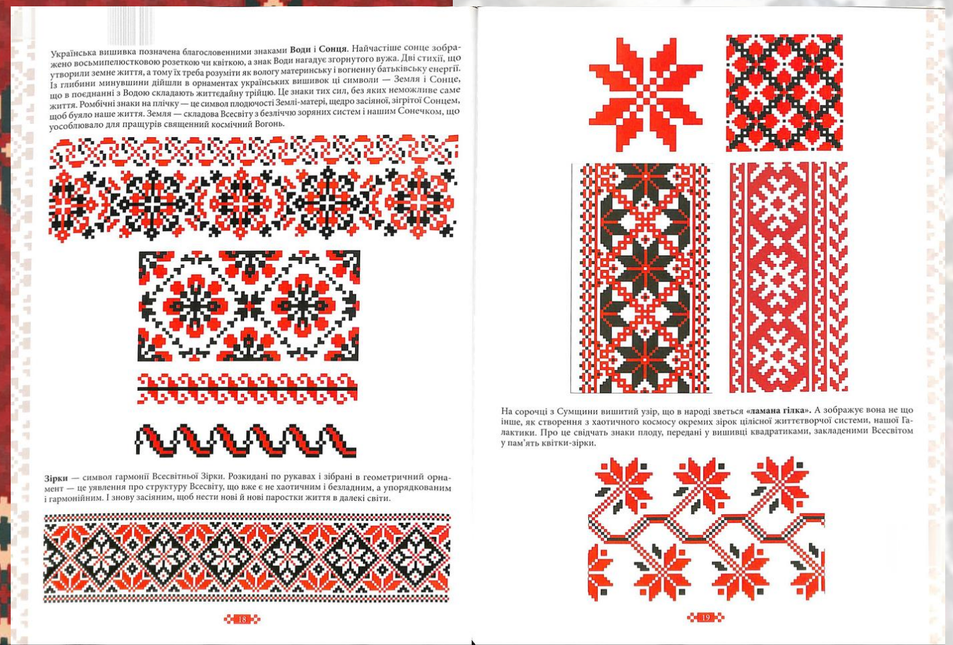

Українська вишивка позначена благословенними знаками **Води** і **Сонця**. Найчастіше сонце зображено восьмипелюстковою розеткою чи квіткою, а знак Води нагадує згорнутого вужа. Дві стихії, що утворили земне життя, а тому їх треба розуміти як вологу материнську і вогненну батьківську енергії. Із глибини минувшини дійшли в орнаментах українських вишивок ці символи — Земля і Сонце, що в поєднанні з Водою складають життєдайну трійцю. Це знаки тих сил, без яких неможливе саме життя. Ромбічні знаки на плічку — це символ плодючості Землі-матері, щедро засіяної, зігрітої Сонцем, щоб було наше життя. Земля — складова Всесвіту з безліччю зоряних систем і нашим Сонечком, що уособлювало для пращурів священний космічний Вогонь.

Зірки — символ гармонії Всесвітньої Зірки. Розкидані по рукавах і зібрані в геометричний орнамент — це уявлення про структуру Всесвіту, що вже є не хаотичним і безладним, а упорядкованим і гармонійним. І знову засіяним, щоб нести нові й нові паростки життя в далекі світи.

На сорочці з Сумщини вишитий узір, що в народі зветься **«ламана гілка»**. А зображує вона не що інше, як створення з хаотичного космосу окремих зірок цілісної життєтворчої системи, нашої Галактики. Про це свідчать знаки плоду, передані у вишивці квадратиками, закладеними Всесвітом у пам'ять квітки-зірки.

745
С 77
Старовинні українські узори для вишивання хрестом. Магія візерунка - Харків : Клуб сімейного дозвілля, 2016. - 143 с. : іл.

68
Л38

В.Л.Левчук

ЧЕРВОНИМИ І ЧОРНИМИ НИТКАМИ

68
Л 38
Левчук В. Л. Червоними і чорними нитками /
В. Л. Левчук. – К.: Реклама, 1986. – 64 с. : іл.

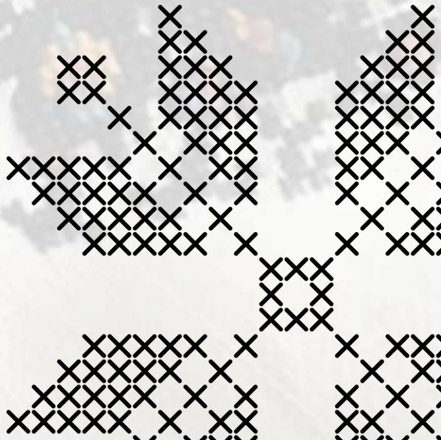

Спадщина

СЕМАНТИКА УКРАЇНСЬКИХ ВИШИТИХ РУШНИКІВ

Рушник як особливий, високого рівня сакральності предмет, характерний для багатьох народів, здебільшого слов'янської, балтійської та угро-фінської груп. Українці, які належать до слов'ян, акумулювали в надрах традиційної матеріальної і духовної культур великий масив інформації у тканих та вишитих рушниках і цим становлять значний інтерес для всього світу. Адже орнаменти, символи, знаки, нанесені на рушниках, передають інформацію не конкретно про історію якогось народу, хоча, безумовно, вона там є. А про планетарну та космічну генезу, про створення Людини та інші форми Життя. Ці полотнині криптограми, котрі зуміли зберегти та донести до наших днів українські жінки як хранительки глибокої традиції, містять коди, ключі до розуміння того, за яким законами Творець збудував цей Світ. Тому так багато у вишиваних рушниках сюжету з Деревом Життя, що, безперечно, є центральним символом, сповненим надзвичайно глибокого змісту. Серед повсюдно поширених і давніх тканих рушників, композиції у рівноважні суцільні та орнаментальні смуги, чергуючись між собою в кольорах та знаках, передають також знання про те, що Світ неоднорідний, багатоплановий і складний за своїми проявами.

ЗНАЧЕННЯ РУШНИКІВ У ДУХОВНІЙ ТА МАТЕРІАЛЬНІЙ КУЛЬТУРАХ

Починаючи від народження і до самої смерті, рушник супроводжував усе життя українця. На чистий білий рушник або лише полотно, котре називали крижмо, приймали під час пологів дитину. Це символізувало чистоту новонародженої душі. Довгий прямокутний шматок тканини завжди в наших предків означав дорогу, шлях, який веде людину, тобто душу, до Бога. Цей шлях, а дорожу путь проводжали душі, спускаючи тіло небожчика до ями на рушниках чи полотні. Як і у випадку з крижмом при народженні дитини, тіло небожчика загортали в саван з чистого, вибіленого полотна, бажаючи йому подальшої світлої дороги в зоряних світах.

Рушники незмінно під час календарно-обрядового річного циклу супроводжували людину. Ще задовго до християнських часів люди розвішували ткані та вишиті рушники у священних гаях та дубровах, де вшановувалося інше спілкування з Творцем (адже вся Природа — його творіння; і в кожній живій і "неживій" формі Він перебуває). Вони були своєрідним посередником, тобто посередником між Богом і Людиною. Тільки на Україні, на тій землі, де переважають ткані та вишиті рушники у священних гаях та дубровах, де вшановувалося інше спілкування з Творцем (адже вся Природа — його творіння; і в кожній живій і "неживій" формі Він перебуває). Вони були своєрідним посередником, тобто посередником між Богом і Людиною. Тільки на Україні, на тій землі, де переважають ткані та вишиті рушники, зберігся їх до сьогодні, розвинувся в цілому ряді обрядів, звичаїв і ритуалів, дуже тісно пов'язаних з життєдіяльністю людини.

Рушники використовували, враховуючи їх велику силу, магію, чи, висловлюючись, сучасною мовою, дію, в різноманітних життєвих ситуаціях. Скільки оспівано в піснях сюжет, коли молодий парубок дарує дівчині рушник. Сам міг вибудувати цілу війну, це щоразу становило загрозу його життю. І мати, вишиваючи, вкладала в свою молитву прохання про здоров'я, безпеку

Чернівецька область. Золотоноський район. Кінець XIX ст.

Прикмітним стосунка виявили ми лише при роботі в рамках проекту, що відбувся у серпні 2003 року в м.Мідвудсьфайл (США), коли вихідці Печальвинського фонд мистецтва для поширення знань про українські вишиті рушники. Мельничуки були запрошені у цей мистецький шматок — Віра Ніколчені і Вікторія Дмуль. З метою з яких бо клієнтів вплив у мистецтві. Віра більшо-дослідник, дослідник етнолог у галузі і поширення знань про українські вишиті, дієтрал-етнікіня. Вікторія займаєтся народним мистецтвом і вивчає його. Вони, як одне, реконструюють, сплоші дібрі, прадіди. Вони до України, на тій землі не переходять, а їх єдиного, реставлювання ніяк не можливо мистецтвом.

Віра — дослідниця і збирачка — була в 6-х етнографічних експедиціях по Україні, зібрала українських, українського мистецтва. Вікторія теж — одна з ентузіастів у рамках Національного фестивалю, проведеного у Вашингтоні наприкінці серпня 2003 року.

Вікторія має знання не лише по-українськи, але і спілкується і вміє працювати в рамках гранта і організації виробництва — Відомо на Національна, а також Ліга Білорусі. Хрестиці та Бюрету [illegible]

Мельничук Ю. Семантика українських вишитих рушників / Юрій Мельничук // Народне мистецтво. – 2004. – № 27-28. – С. 60–64.

746
У 45

Українське народне мистецтво. Тканини та вишивки / упоряд. Н. Д. Манучарова (авт. тексту), С. Й. Сидорович, І. Ф. Красицька ; ред. колегія: В. Г. Білозуб, В. І. Заболотний, М. Т. Рильський [та ін.]. - Київ : Державне видавництво образотворчого мистецтва і музичної літератури УРСР, 1960. - 407 с. : іл.

64
К 21

64
К 21
Кара-Васильєва, Тетяна Валеріївна.
Українська сорочка : альбом / Тетяна Кара-Васильєва. - Київ : Томіріс, 1994. - 32 с. : іл.

БАРВИСТІ ХУДОЖНІ НАРОДНІ ВИШИВКИ — ОДИН З ПОШИРЕНИХ ВИДІВ НАРОДНОГО МИСТЕЦТВА. ВОНИ ХАРАКТЕРИЗУЮТЬСЯ СВОЄРІДНОЮ ТЕХНІКОЮ, ТИПОВИМИ ДЛЯ ПЕВНОЇ МІСЦЕВОСТІ МАЛЮНКОМ І КОМПОЗИЦІЄЮ, НЕПОВТОРНОЮ КОЛЬОРОВОЮ ГАМОЮ.

РУЧНЕ ВИШИВАННЯ

Г.К. ЦИБУЛЬОВА
Г.Ф. ГАВРИЛОВА

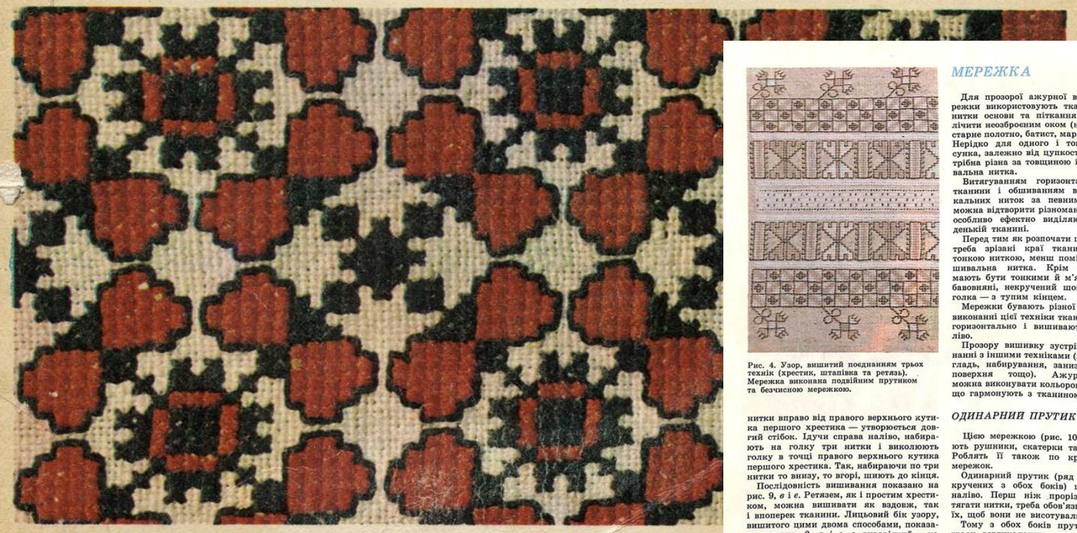

Рис. 4. Узор, вишитий поєднанням трьох технік (хрестик, шталівка та ретязь). Мережка виконана подвійним прутиком та безчисною мережкою.

МЕРЕЖКА

Для прозорої ажурної вишивки — мережки використовують тканини, в яких нитки основи та піткання можна перелічити неозброєним оком (наприклад, кустарне полотно, батист, маркізет та інші). Нерідко для одного і того самого рисунка, залежно від цупкості тканини, потрібна різна за товщиною і якістю вишивальна нитка.

Витягуванням горизонтальних ниток тканини і обшиванням вільних вертикальних ниток за певними правилами можна відтворити різноманітні узори, які особливо ефектно виділяються на гладенькій тканині.

Перед тим як розпочати шити мережку, треба зрізані краї тканини закріпити тонкою ниткою, менш помітною, ніж вишивальна нитка. Крім цього, нитки мають бути тонкими й м'якими (швейні базовинні, некручений шовк, муліне), а голка — з тупим кінцем.

Мережки бувають різної ширини. При виконанні цієї техніки тканину тримають горизонтально і вишивають справа наліво.

Прозору вишивку зустрічаємо в поєднанні з іншими техніками (хрестик, точна гладь, набирування, занизування, низь, поверхня тощо). Ажурні вишивки можна виконувати кольоровими нитками, що гармонують з тканиною.

ОДИНАРНИЙ ПРУТИК

Цією мережкою (рис. 10, *а*) підрублюють рушники, скатерки та інші вироби. Роблять її також по краю складних мережок.

Одинарний прутик (ряд прутиноК, обкручених з обох боків) шиють справа наліво. Перш ніж прорізувати та витягати нитки, треба обов'язково закріпити їх, щоб вони не висотувалися далі.

Тому з обох боків прутика на двох-трьох вертикальних нитках гладдьовим швом нашивають закріпки (стовпчики), як показано на мережці рис. 10, *а*. Праву і ліву закріпки починають і закінчують шити на однаковій відстані, тобто на нитки вправо від правого верхнього кутика першого хрестика — утворюються довгий стібок. Ідучи справа наліво, набирають на голку три нитки і виколюють голку в точці правого верхнього кутика першого хрестика. Так, набираючи по три нитки то внизу, то вгорі, шиють до кінця.

Послідовність вишивання показано на рис. 9, *а* і *е*. Ретязем, як і простим хрестиком, можна вишивати як вздовж, так і впоперек тканини. Лицьовий бік узору, вишитого цими двома способами, показано на рис. 9, *а* і *г*, а виворітний — на рис. 9, *б* і *д*.

Ретязь застосовують як обвідку узорів, виконаних точною гладдю, вирізуванням, виколюванням і мережкою.

Рис. 5. Узор, вишитий хрестиком і піахрестиком. Мережка виконана роздільним прутиком.

Рис. 6. Узор, вишитий хрестиком і двобічною шталівкою. Мережка виконана подвійним прутиком та ляхівкою.

рівні однієї горизонтальної нитки. Після того як зробили закріпки, підрізують біля них дві горизонтальні нитки тканини, витягають їх і починають шити прутик з верхнього краю тканини.

Шити прутик можна ниткою від закріпки або новою. Для цього нитку з виворoту закріплюють петлею на закріпці і виколюють її з лицьового боку через дві нитки тканини біля закріпки (рис. 10, *в*). Далі на голку беруть три (або чотири — шість, залежно від цупкості тканини) вертикальні нитки, які утворились після витягання горизонтальних ниток, протягають голку з вишивальною ниткою, повертаються назад і знову вколюють голку в місце першого уколу. Таким чином, обкручуючи три нитки тканини, вколюють голку вперед і вгору через дві або три (залежно від товщини нитки) горизонтальні нитки, тобто на чисницю* вище. Виколюють голку обов'язково на рівні ниток, взятих на прутик. Стібки треба затягувати міцно, щоб усі три нитки були одна біля одної. Далі знову беруть на голку три нитки, і все повторюється, як описано вище. Закінчивши верхню частину мережки, кінець нитки закріплюють з виворoту закріпки і обрізують.

* Чисниця — певна кількість (переважно три) ниток тканини, яку набирають на голку протягом всього вишивання.

689
Ц 56
Цибульова Глікерія Кузьмівна.
Ручне вишивання / Г. К. Цибульова, Г. Ф. Гаврилова. – К.: Техніка, 1982. - 55 с.

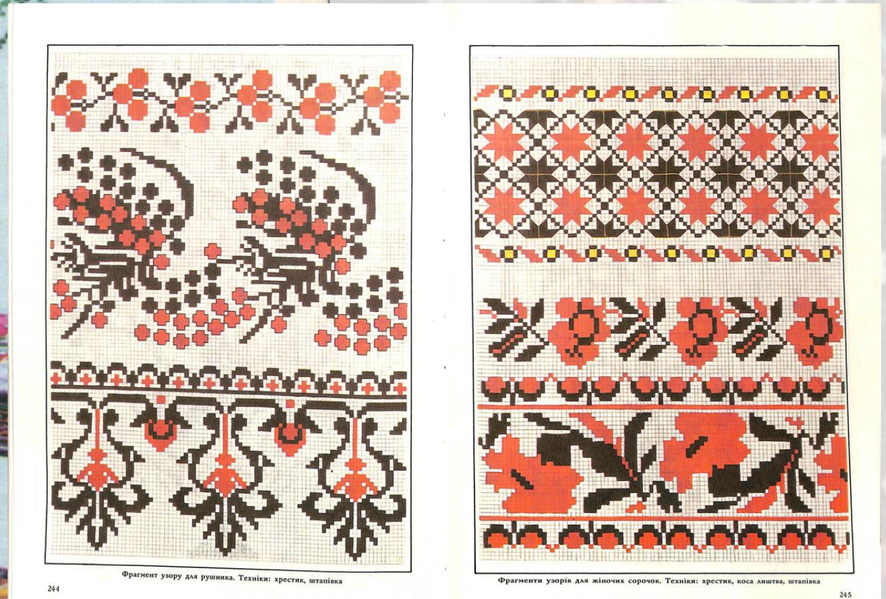

68(075)
Р 15
Радкевич В. О.
Технологія вишивки : підруч. для учнів проф. навч.-вихов. закладів, пед. училищ, коледжів та позашкіл. установ / В. О. Радкевич, Г. М. Пащенко ; за ред. Н. Г. Ничкало. - Київ: Вища школа, 1997. - 303 с.

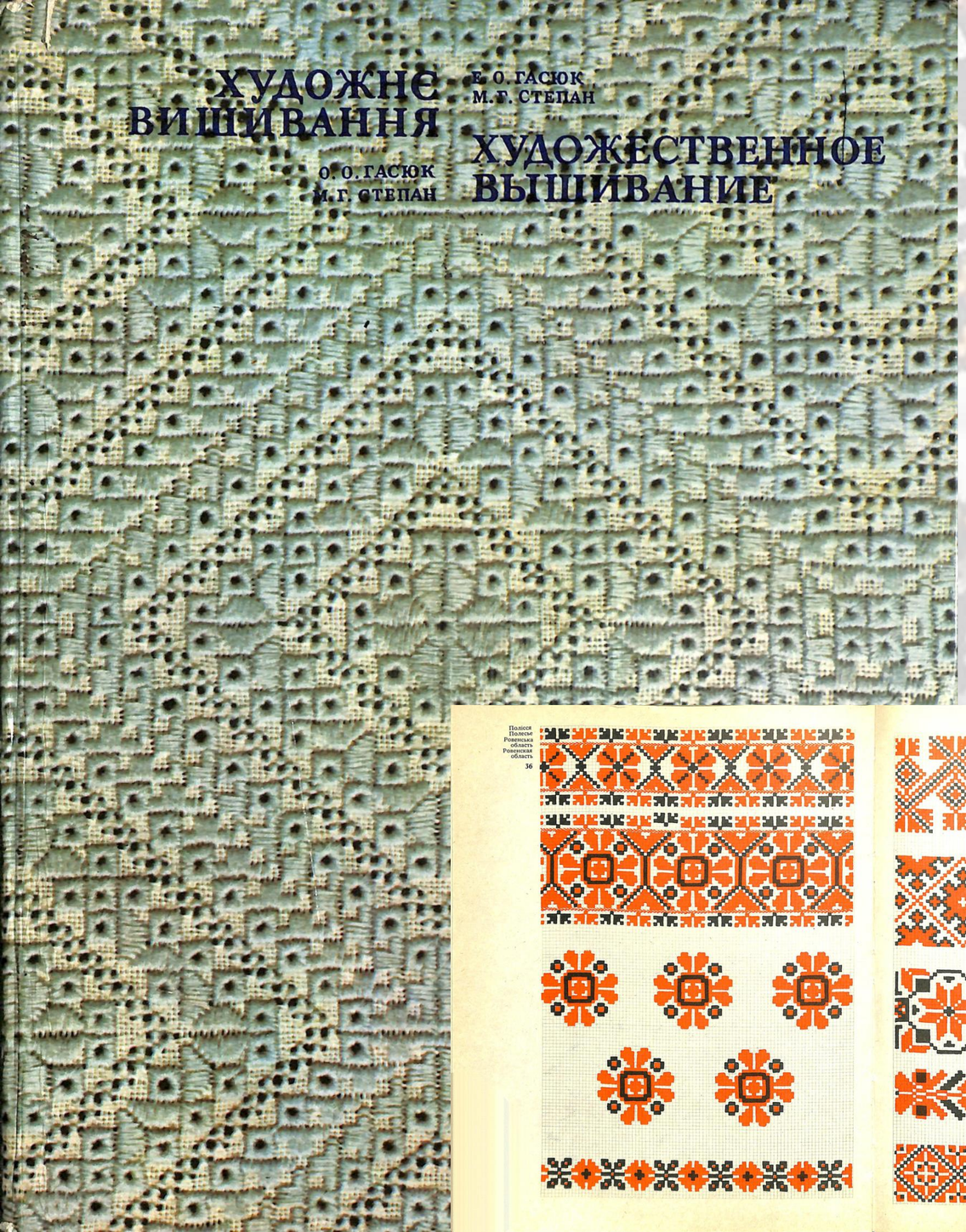

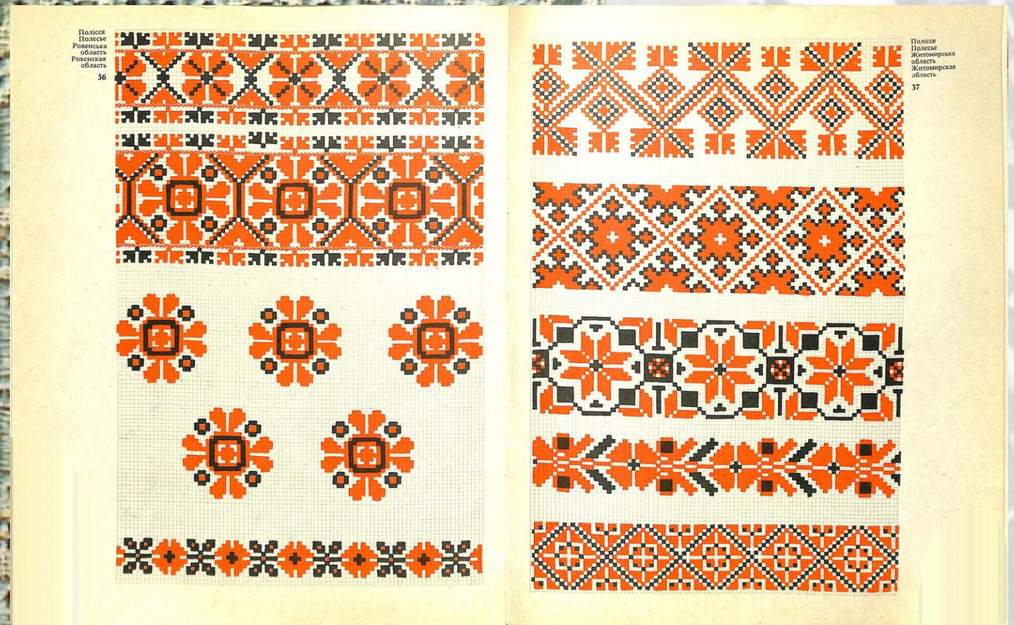

68
Г 22
Гасюк, Олена Онуфріївна.
Художнє вишивання = Художественное вышивание : альбом / О. О. Гасюк, М. Г. Степан. - 4-те вид., стер. - Київ: Вища школа, 1981. - 135 с.

746
У 45
Українські народні вишивки = Украинские народные вышивки: [альбом] / худож. Г. Бахмутов. - Київ : Мистецтво, 1952. - 10 л. : іл.

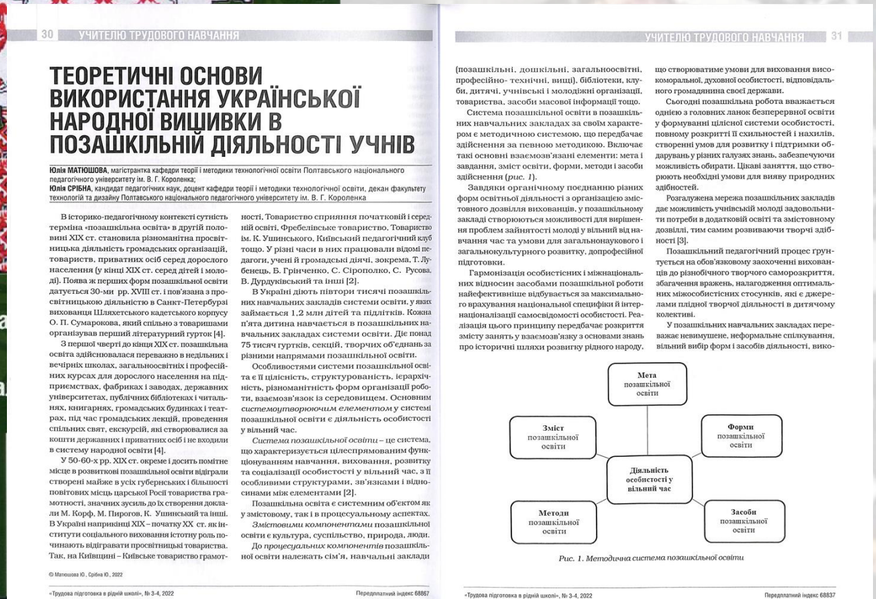

30 УЧИТЕЛЮ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВИКОРИСТАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ ВИШИВКИ В ПОЗАШКІЛЬНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ

Юлія МАТЮШОВА, магістранка кафедри теорії і методики технологічної освіти Полтавського національного педагогічного університету ім. В. Г. Короленка;
Юлія СРІБНА, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії і методики технологічної освіти, декан факультету технологій та дизайну Полтавського національного педагогічного університету ім. В. Г. Короленка

В історико-педагогічному контексті сутність терміна «позашкільна освіта» в другій половині XIX ст. становила різноманітна просвітницька діяльність громадських організацій, товариств, приватних осіб серед дорослого населення (у кінці XIX ст. серед дітей і молоді). Поява ж перших форм позашкільної освіти датується 30-ми рр. XVIII ст. і пов'язана з просвітницькою діяльністю в Санкт-Петербурзі вихованця Шляхетського кадетського корпусу О. П. Сумарокова, який спільно з товаришами організував перший літературний гурток [4].

З першої чверті до кінця XIX ст. позашкільна освіта здійснювалася переважно в недільних і вечірніх школах, загальноосвітніх і професійних курсах для дорослого населення на підприємствах, фабриках і заводах, державних університетах, публічних бібліотеках і читальнях, вингариях, громадських будинках і театрах, під час громадських лекцій, проведення спільних свят, екскурсій, які створювалися за кошти державних і приватних осіб і не входили в систему народної освіти [4].

У 50-60-х рр. XIX ст. окреме і досить помітне місце в розвитковій позашкільної освіти відіграли створені майже в усіх губернських і більшості повітових місць царської Росії товариства грамотності, значимо сусяв до їх створення доклали М. Корф. М. Пирогов. К. Ушинський та інші. В Україні наприкінці XIX – початку XX ст. як інститути соціального виховання історту роль починають відігравати просвітницькі товариства. Так, на Київщині – Київське товариство грамотності, Товариство сприяння початковій і середній освіті, Фребелівське товариство, Товариство ім. К. Ушинського. Київський педагогічний клуб тощо. У різні часи в них працювали відомі педагоги, учені й громадські діячі, зокрема, Т. Лубенець, Б. Грінченко, С. Стропольо, С. Русова, В. Дурдуківський та інші [2].

В Україні діють півтори тисячі позашкільних навчальних закладів системи освіти, у яких займається 1,2 млн дітей та підлітків. Кожна п'ята дитина навчається в позашкільних навчальних закладах системи освіти. Діє понад 75 тисяч гуртків, секцій, творчих об'єднань за різними напрямами позашкільної освіти.

Особливостями системи позашкільної освіта є її цілісність, структурованість, ієрархічність, різноманітність форм організації роботи, взаємозв'язок із середовищем. Основним *системоутворюючим елементом* у системі позашкільної освіти є діяльність особистості у вільний час.

Система позашкільної освіти – це система, що характеризується цілеспрямованим функціонуванням навчання, виховання, розвитку та соціалізації особистості у вільний час, з її особливими структурами, зв'язками і відносинами між елементами [2].

Позашкільна освіта є системним об'єктом як у змістовному, так і в процесуальному аспектах.

Змістовними компонентами позашкільної освіти є культура, суспільство, природа, люди.

До процесуальних компонентів позашкільної освіти належать сім'я, навчальні заклади (позашкільні, дошкільні, загальноосвітні, професійно- технічні, вищі), бібліотеки, клуби, дитячі, учнівські і молодіжні організації, товариства, засоби масової інформації тощо.

Система позашкільної освіти в позашкільних навчальних закладах за своїм характером є методичною системою, що передбачає здійснення за певною методикою. Включає такі основні взаємозв'язані елементи: мета і завдання, зміст освіти, форми, методи і засоби здійснення (*рис. 1*).

Завдяки органічному поєднанню різних форм освітньої діяльності з організацією змістовного дозвілля вихованців, у позашкільному закладі створюються можливості для вирішення проблем зайнятості молоді у вільний від навчання час та умови для загальнонукового і загальнокультурного розвитку, допрофесійної підготовки.

Гармонізація особистісних і міжнаціональних відносин засобами позашкільної роботи найефективніше відбувається за максимального врахування національної специфіки й інтернаціоналізації самосвідомості особистості. Реалізація цього принципу передбачає розкриття змісту занять у взаємозв'язку з основними знань про історичні шляхи розвитку рідного народу, що створюватиме умови для виховання високоморальної, духовної особистості, відповідального громадянина своєї держави.

Сьогодні позашкільна робота вважається однією з головних ланок безперервної освіти у формуванні цілісної системи особистості, повному розкритті її скильностей і нахилів, створенні умов для розвитку і підтримки обдарувань у різних галузях знань, забезпечуючи можливість обирати. Цікаві заняття, що створюють необхідні умови для вияву природних здібностей.

Розгалужена мережа позашкільних закладів дає можливість учнівській молоді задовольнити потреби в додатковій освіті та змістовному дозвіллі, тим самим розвиваючи творчі здібності [5].

Позашкільний педагогічний процес ґрунтується на обов'язковому заохоченні вихованців до різнобічного творчого саморозкриття, збагачення вражень, налагодження оптимальних міжособистісних стосунків, які є джерелами плідної творчої діяльності в дитячому колективі.

У позашкільних навчальних закладах переважає невимушене, неформальне спілкування, вільний вибір форм і засобів діяльності, вико-

Рис. 1. Методична система позашкільної освіти

© Матюшова Ю., Срібна Ю., 2022

Матюшова Ю. Теоретичні основи використання української народної вишивки в позашкільній діяльності учнів / Юлія Матюшова, Юлія Срібна // Трудова підготовка в рідній школі. – 2022. – № 3-4. – С. 30–33.

Перехода О. Традиційна борщівська вишивка у вітчизняній історіографії / Перехода Ольга // Культура і мистецтво: сучасний науковий вимір : матеріали міжнарод. наук. конф. молодих вчених, аспірантів та магістрів 7–8 грудня 2017 року / Нац. акад. керів. кадрів культури і мистецтв. – Київ: НАКККіМ, 2017. – С. 14–17.

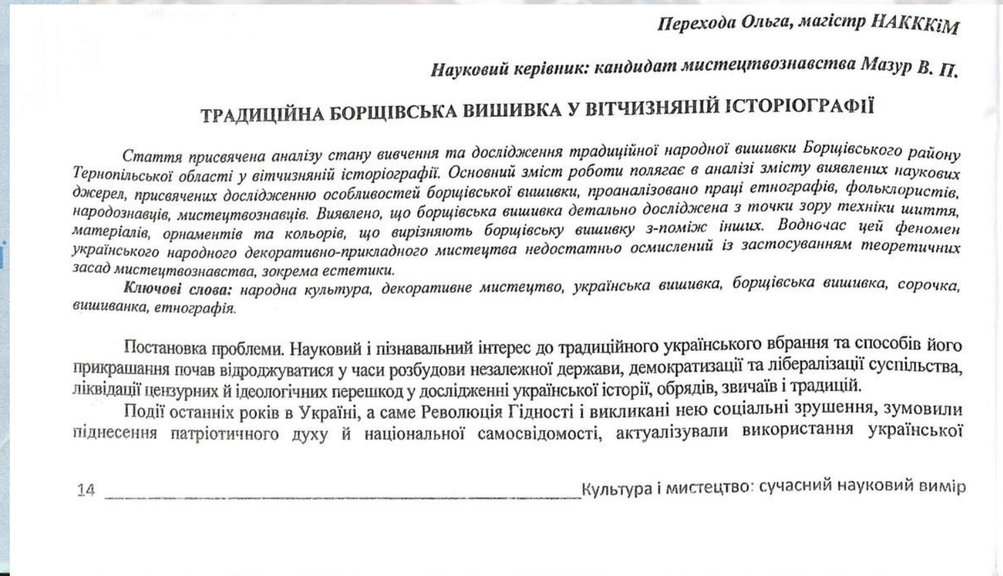

Перехода Ольга, магістр НАКККіМ

Науковий керівник: кандидат мистецтвознавства Мазур В. П.

ТРАДИЦІЙНА БОРЩІВСЬКА ВИШИВКА У ВІТЧИЗНЯНІЙ ІСТОРІОГРАФІЇ

Стаття присвячена аналізу стану вивчення та дослідження традиційної народної вишивки Борщівського району Тернопільської області у вітчизняній історіографії. Основний зміст роботи полягає в аналізі змісту виявлених наукових джерел, присвячених дослідженню особливостей борщівської вишивки, проаналізовано праці етнографів, фольклористів, народознавців, мистецтвознавців. Виявлено, що борщівська вишивка детально досліджена з точки зору техніки шиття, матеріалів, орнаментів та кольорів, що вирізняють борщівську вишивку з-поміж інших. Водночас цей феномен українського народного декоративно-прикладного мистецтва недостатньо осмислений із застосуванням теоретичних засад мистецтвознавства, зокрема естетики.

Ключові слова: *народна культура, декоративне мистецтво, українська вишивка, борщівська вишивка, сорочка, вишиванка, етнографія.*

Постановка проблеми. Науковий і пізнавальний інтерес до традиційного українського вбрання та способів його прикрашання почав відроджуватися у часи розбудови незалежної держави, демократизації та лібералізації суспільства, ліквідації цензурних й ідеологічних перешкод у дослідженні української історії, обрядів, звичаїв і традицій.

Події останніх років в Україні, а саме Революція Гідності і викликані нею соціальні зрушення, зумовили піднесення патріотичного духу й національної самосвідомості, актуалізували використання української

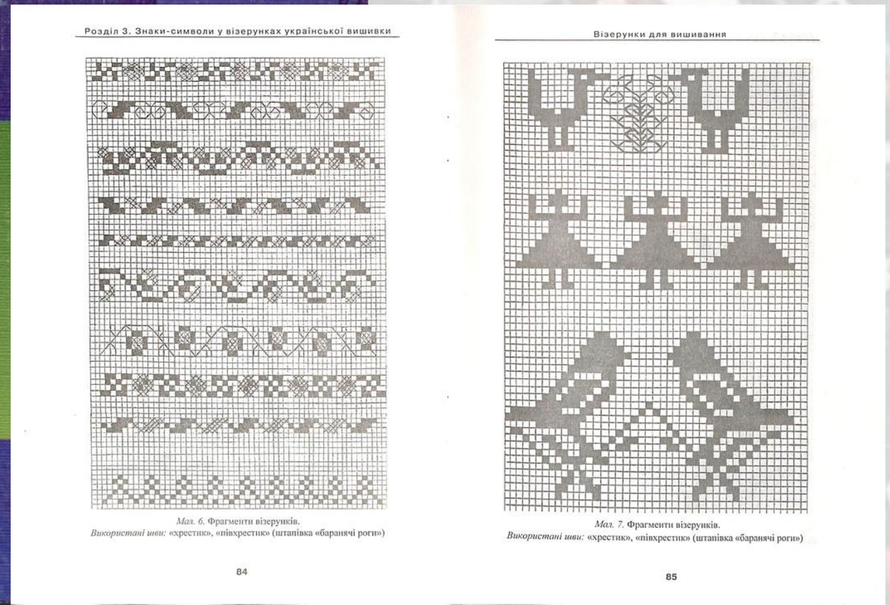

74(07)
Б 82
Боринець, Надія Іванівна.
Трудове навчання. Українська вишивка : 5-11 класи / Надія Боринець, Ірина Ходзицька. - Київ : Шкільний світ, 2011. - 126 с.

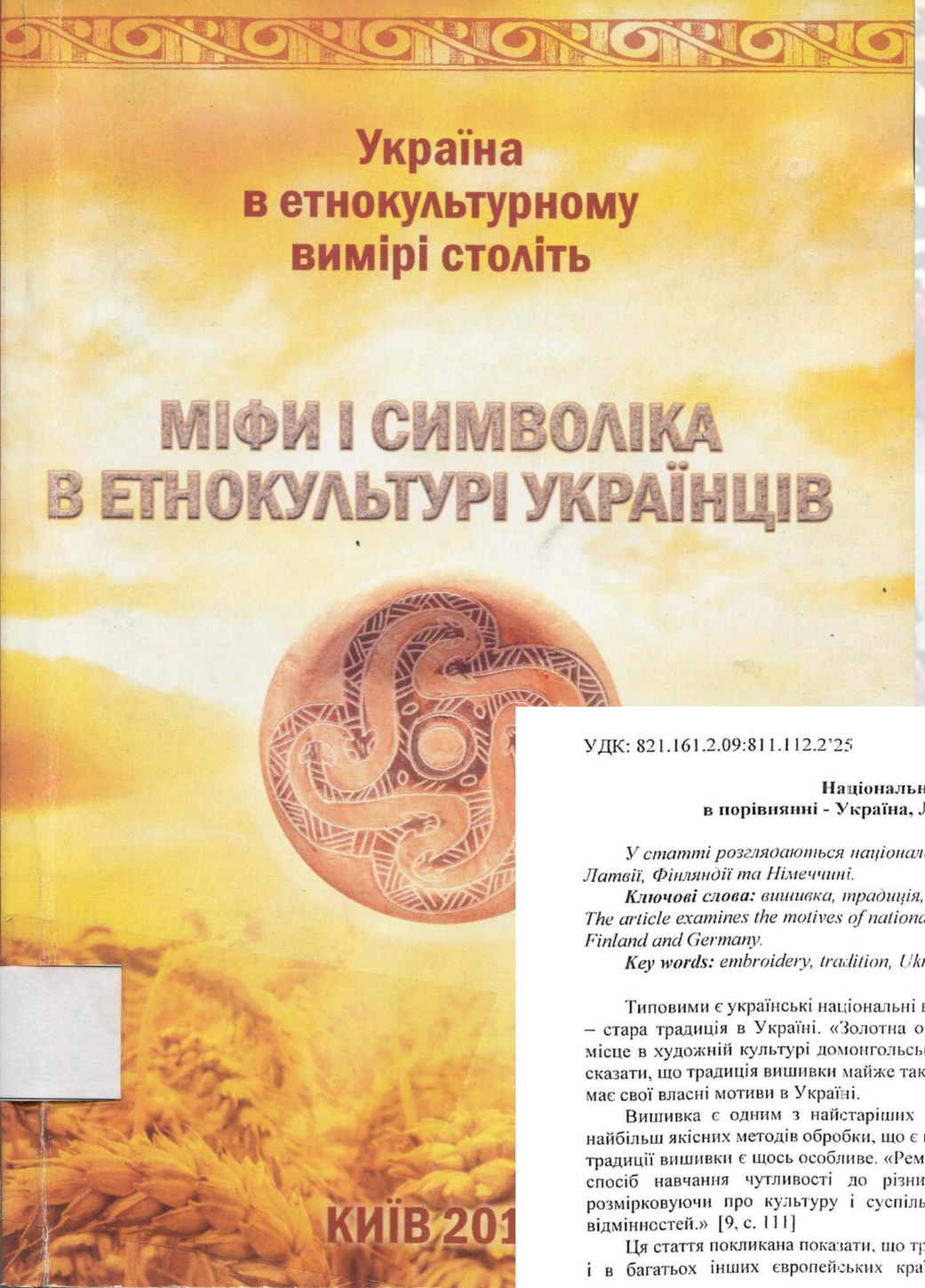

Ланге А. Національні мотиви вишивки в порівнянні – Україна, Латвія, Фінляндія та Німеччина / Аня Ланге // Україна в етнокультурному вимірі століть : зб. наук. праць / відп. ред. П. М. Чернега. – Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2015. – Вип. 5. Міфи і символіка в етнокультурі українців. – С. 172–176.

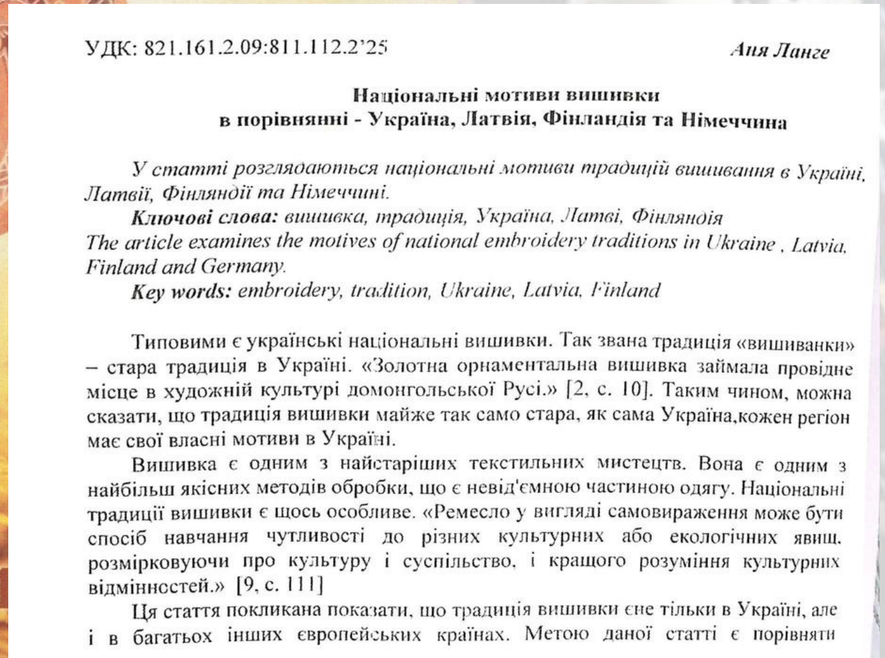

УДК: 821.161.2.09:811.112.2'25

Аня Ланге

Національні мотиви вишивки
в порівнянні - Україна, Латвія, Фінландія та Німеччина

У статті розглядаються національні мотиви традицій вишивання в Україні, Латвії, Фінляндії та Німеччині.

Ключові слова: *вишивка, традиція, Україна, Латві, Фінляндія*

The article examines the motives of national embroidery traditions in Ukraine , Latvia, Finland and Germany.

Key words: *embroidery, tradition, Ukraine, Latvia, Finland*

Типовими є українські національні вишивки. Так звана традиція «вишиванки» – стара традиція в Україні. «Золотна орнаментальна вишивка займала провідне місце в художній культурі домонгольської Русі.» [2, с. 10]. Таким чином, можна сказати, що традиція вишивки майже так само стара, як сама Україна,кожен регіон має свої власні мотиви в Україні.

Вишивка є одним з найстаріших текстильних мистецтв. Вона є одним з найбільш якісних методів обробки, що є невід'ємною частиною одягу. Національні традиції вишивки є щось особливе. «Ремесло у вигляді самовираження може бути спосіб навчання чутливості до різних культурних або екологічних явищ, розмірковуючи про культуру і суспільство, і кращого розуміння культурних відмінностей.» [9, с. 111]

Ця стаття покликана показати, що традиція вишивки єне тільки в Україні, але і в багатьох інших європейських країнах. Метою даної статті є порівняти

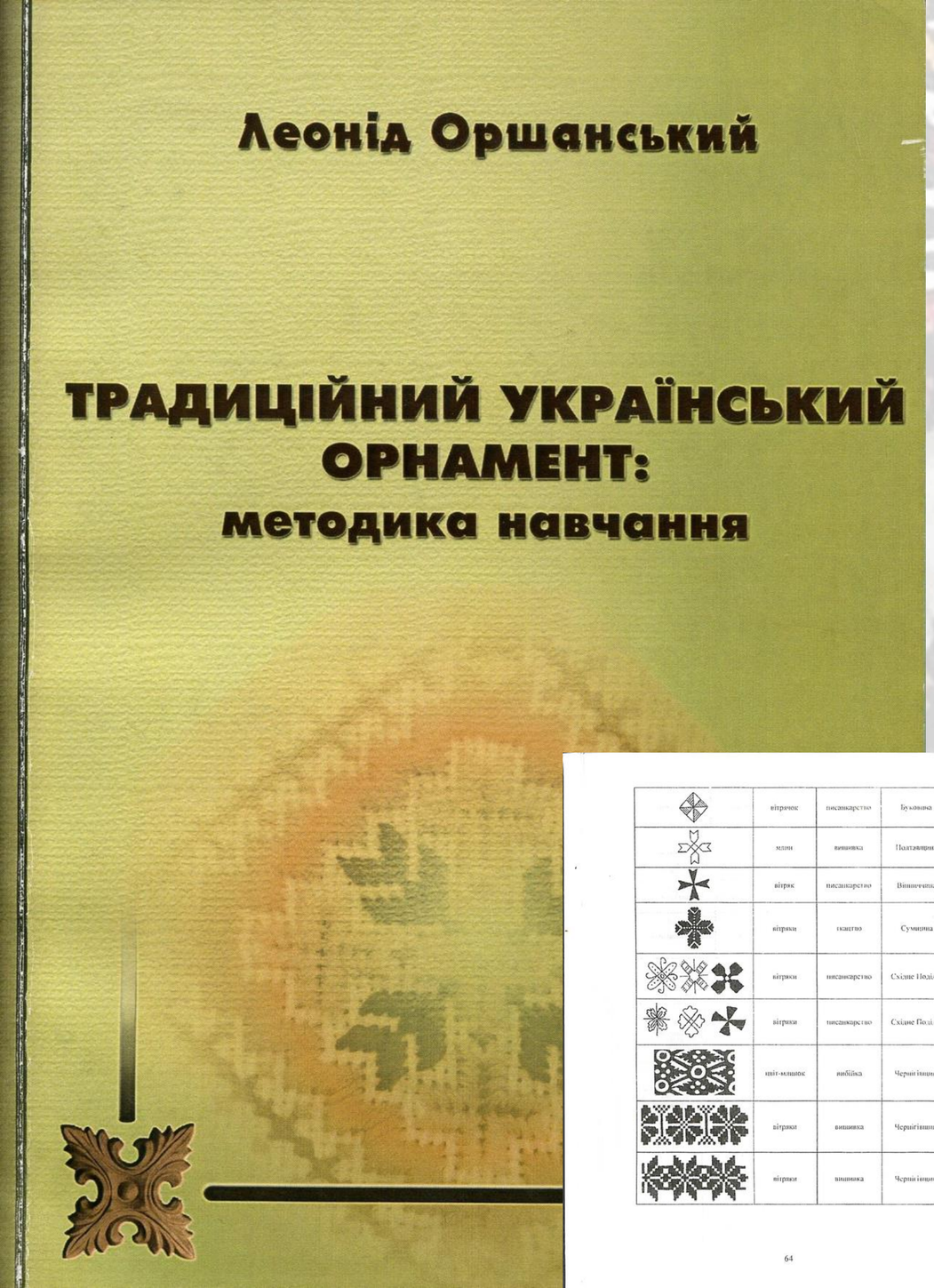

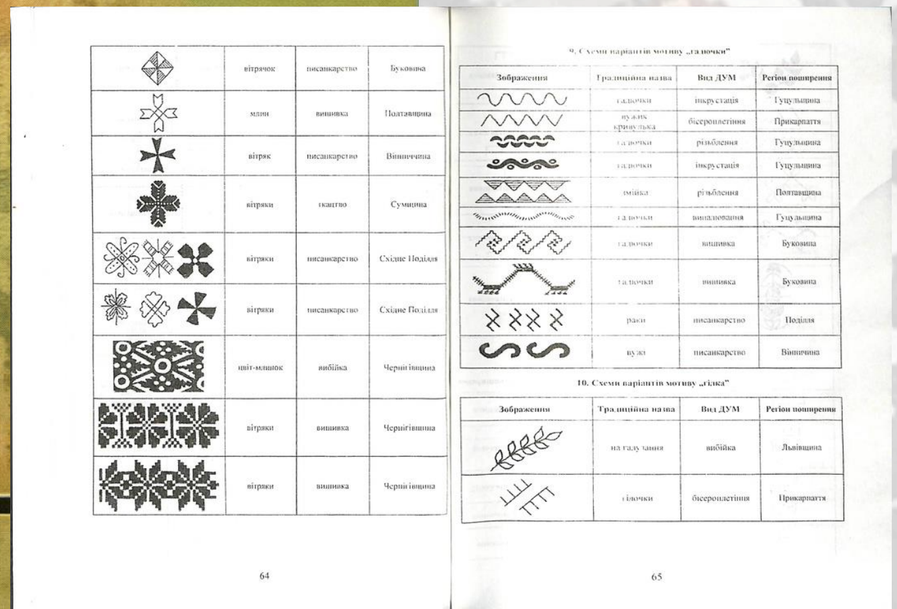

	вітрячок	писанкарство	Буковина
	млин	вишивка	Полтавщина
	вітряк	писанкарство	Вінниччина
	вітряки	ткацтво	Сумщина
	вітряки	писанкарство	Східне Поділля
	вітряки	писанкарство	Східне Поділля
	цвіт-мальок	вибійка	Чернігівщина
	вітряки	вишивка	Чернігівщина
	вітряки	вишивка	Чернігівщина

64

9. Схеми варіантів мотиву „гадючки"

Зображення	Традиційна назва	Вид ДУМ	Регіон поширення
	гадючки	інкрустація	Гуцульщина
	пуаль кримська	бісероплетіння	Прикарпаття
	гадючки	різьблення	Гуцульщина
	гадючки	інкрустація	Гуцульщина
	імітація	різьблення	Полтавщина
	гадючки	виплітування	Гуцульщина
	гадючки	вишивка	Буковина
	гадючки	вишивка	Буковина
	рясн	писанкарство	Поділля
	вужі	писанкарство	Вінниччина

10. Схеми варіантів мотиву „гілка"

Зображення	Традиційна назва	Вид ДУМ	Регіон поширення
	на газування	вибійка	Львівщина
	гілочки	бісероплетіння	Прикарпаття

65

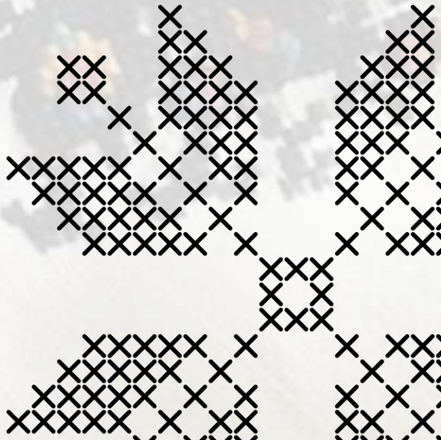

745(075)
О-71
Оршанський, Леонід Володимирович.
Традиційний український орнамент: методика навчання : посіб. для студентів вищ. навч. закл. / Леонід Оршанський ; Дрогобицький держ. пед. ун-т ім. І.Франка. - Дрогобич: [б. в.], 2008. - 200 с.

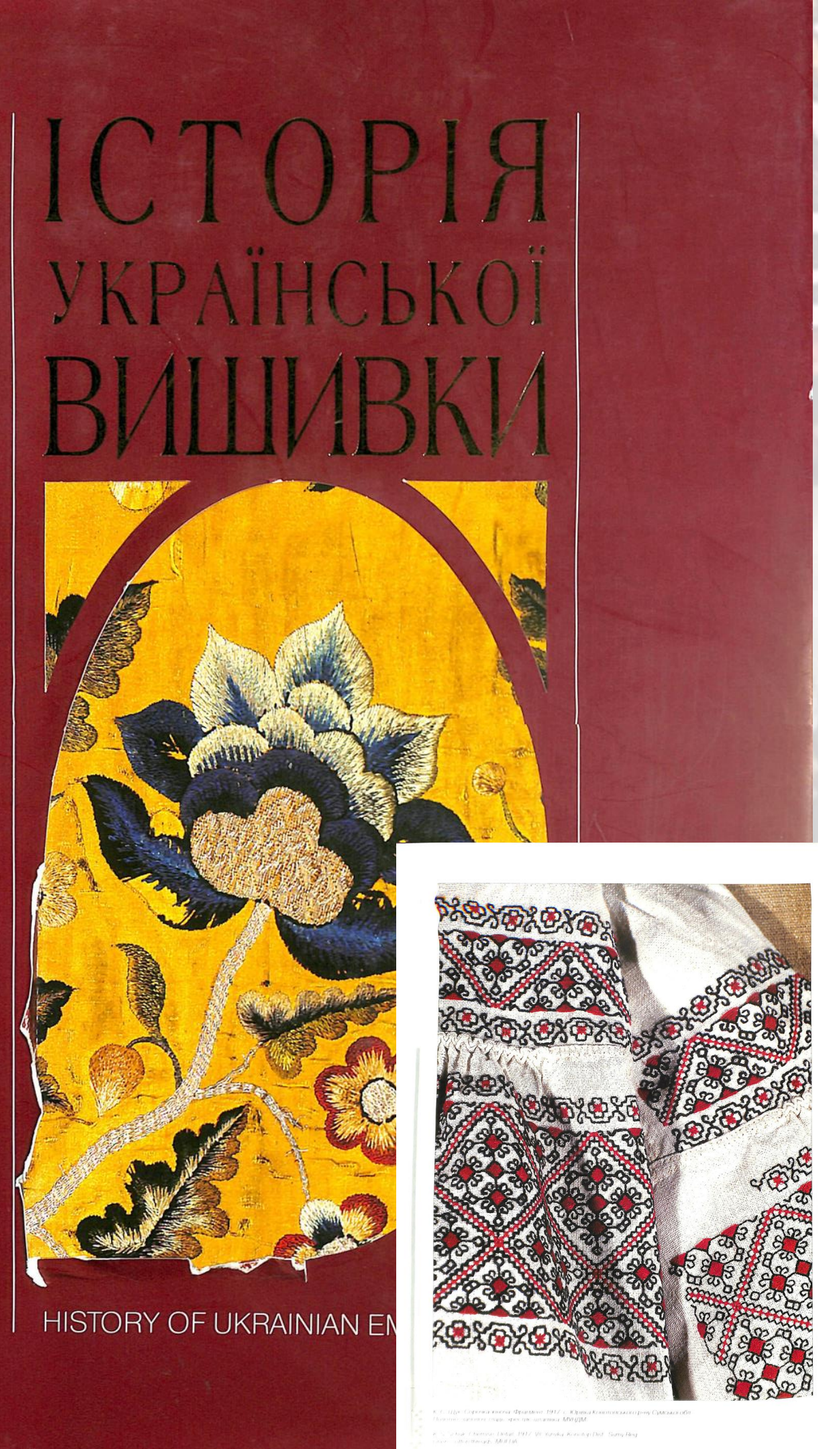

745(09Укр)
К 21
Кара-Васильєва, Тетяна Валеріївна.
Історія української вишивки = History of Ukrainian Embroidery : книга-альбом / Т. Кара-Васильєва. - Київ : Мистецтво, 2008. - 464 с.

ХУДОЖНІ ПРОМИСЛИ УКРАЇНИ

745
Х 98
Художні промисли України / [уклад. Н. М. Попенко]. - Київ : Мистецтво, 1979. - 255 с. : іл.

З фонду УДУ імені Михайла Драгоманова

Укладач віртуальної виставки
Юлія Косинська

Фонове зображення — https://pin.it/38AYibC